

Újdonságok a szemantikai és pragmatikai kutatásokban - Szeged. 2017. ápr. 28.

A nevetés mint háttércsatorna-jelzés, kontextualizációs utasítás és a perspektivizáció eszköze

Hámori Ágnes

**MTA Nyelvtudományi Intézet
Többnyelvűségi Kutatóközpont**

Készült az MTA NYTI TKK NyelvEsély Szakmódszertani Kutatócsoport projekt keretében
(SZ-007/2016, kutatásvezető: Bartha Csilla)

Bevezetés

- határterület a nyelvészetben, pragmatikában (vö.: mint érzelemkutatás)
- egyszerűen az öröm spontán kifejezése / viccre adott reakció ?
- passzívan produkált, reflexszerű jelenség ?

- aktív kommunikációs tevékenység része is
- jelentéslétrehozásban szerep
- rendszeresen szabályozott módon
- összefügg a humorral és a komikummal, de nem azonos!
- számos funkció:
  - **öröm, barátságosság, intimitás**
  - **de: megalázás, távolságteremtés, agresszió is**
  - + **beszélőváltás mechanizmusa**
  - + **kontextualizáció, figyelem irányítása, perspektivizáció**

Módszertan és elméleti háttér

1. Sok lehetséges megközelítés

- Humor
- Interkulturális / antropológiai
- Fiziológiai jellemzők (akusztikai, arckifejezés, testmozgás)
- Szerkezeti jellemzők (hol, mikor, milyen hosszan, először stb.)
- Társas viszonyok stb.

2. Itt: KE/DA keretében

- Nyelvészeti konverzációelemzés (Sacks, Jefferson, Duncan): háttércsatorna-jelzés, fordulóváltás
- Interakcionális szociolingvisztika (Gumperz): kontextualizáció
- Kognitív pragmatika (Tomasello, Verschueren): figyelemirányítás, perspektivizáció

3. Módszertan:

- DA kutatások alapján (Jefferson 1979, 1985, Sacks-Schegloff-Jefferson 1977, Glenn 2003, Holt 2013, Glenn-Holt eds., 2013, Holmes-Marra 2002, Coates 2007, Beke-Neuberger 2012, Neuberger 2013)
- magyar társalgások: BUSZI 3 interjú és saját gyűjtések elemzése

! Vannak univerzális és kultúrafüggő jellegzetességei is, itt magyar társalgások

A nevetés elméletei

Pszichológiai, filozófiai, nyelvészeti (ált. humorral) stb.

(Bateson 1953, Séra 1980, Raskin 1985, Attardo 1994, Holt 2013)

- **feloldódás-, megkönnyebbülés- vagy szelepelméletek** (Glenn 2003, Séra 1980)
nevetés: megkönnyebbülésből származik, amely egy kellemetlen helyzet vagy feszültség feloldódását, vagy a konvenciók általi kötöttségekből való megszabadulást kíséri
- **inkongruitás- vagy konfliktuselméletek**
  - a nevetés kiváltója: **össze nem illés** és az ennek feldolgozásával járó **kognitív erőfeszítés**
  - ha két (vagy több) dolog nem harmonizál egymással, egy valós vagy elméleti szituáció egyes részei **össze nem illők**, mégis szintézisbe kerülnek
  - vagy egy értelmezésben két lehetséges interpretációs keret kapcsolódik össze és kerül összeütközésbe
  - a nevetést az elvárt és a valóságos esemény közti **konfliktus**, a két értelmezési keret közötti **váltás**, vagy az inkongruencia **feloldása során létrejött öröm** vagy kellemes érzés váltja ki (Günther 2002)
- **fölényelméletek**
a humorral és a társas viszonyokkal való összefüggés
más fölötti hatalomgyakorlással, másik megalázásának lehetőségéhez kapcsolódva
- „**arousal**”- lal való összekapcsolás
az emberi szervezet **izgalmi és éberségi állapotának hirtelen változásával** jár együtt (megemelkedésével vagy váratlan csökkenésével);
a „**pszichológiai vagy mentális állapot jóleső megváltozása**” váltja ki (Glenn 2003: 23)

A nevetés eredete

- az öröm egy kifejezési módja, alapérzelmek egyike (univerzális)
- az élet első 10 hetében: ún. REM-mosoly, nincs köze külső ingerekhez
- ezután: szociális mosoly, amely egyre differenciáltabbá és egyre társas természetűvé válik

→ kutatásokban: egyre inkább a nevetés **társas természete**

Védekező, fenyegető , fölényt vagy agressziót jelző funkció (Glenn 2003: 14)

„Szociális játék”-elmélet: az emberi nevetést az örömteli szociális játék jelenségével kapcsolja össze

Nevetés és mosolygás = **játék-jelzés** (főemlősöknél gyakori) (Csányi 1998)

- azt az üzenetet közvetíti, hogy a köv. viselkedés játéknak van szánva (pl. birkózás)
- játékjelzésként a főemlősök közt működhetnek jellegzetes arckifejezések, hangjelzések, testtartások és mozdulatok is (Vettin–Todt 2005)

- A nevetés játék-jelzésként való megközelítése nyelvészeti szempontból is lényeges:
  - a nevetés szociális természetére rámutat
  - a nevetés kommunikatív használatára rámutat: nem vagy nemcsak spontán, reflexszerű reakció, hanem kommunikatív, jelentéshordozó aktus is

Vö. a humor funkciói

- Önvédelem, a stressz feloldása: eltávolodás történik a stresszes helyzettől vagy a negatív élménytől, egy távolabbi nézőpont, tágabb perspektíva teremődik meg, s ez adja az én védelmét
feszültségoldás (Freud 1928; Günther 2002)
- Játék, örömszerzés (Tisljar 2011)
- Társas funkció: a társas határok kijelölése, társas pozicionálás
Társas távolság csökkentése, szolidaritás megteremtése / erősítése, csoporton belüli összetartozás (Coates 2007)
- Agresszió is: alá- és fölérendeltség szabályozása, dominanciaviszonyok alakítása (Martin 2007)
pl. elnyomott csoportokra – színesek, nők – jellemző, vagy rájuk vonatkozó humor (Günther 2002)
- enyhítés vagy védelem: társas szempontból fenyegető aktusok, vagy tabukat érintő cselekvések is végrehajthatók
- „identitáskidolgozás” : az én megjelenítéséhez kapcsolódik, a beszélő énjére való figyelem felkeltése, megtartása

**A nevetés nem csak humoros megnyilatkozásokban jelenhet meg,
és egy humoros megnyilatkozás vagy szituáció sem vált ki minden esetben nevetést**

(vö. Glenn 2003: 24, Jefferson 1979, Priego-Valverde 2009)

A nevetés a társalgáselemzésben

1. Fordulóváltás, háttércsatorna-jelzés

- Társalgáselemzés (KE): természetes beszélgetések átírásánál, elemzésénél
Sacks-Schegloff-Jefferson 1974, 1977, Jefferson 1977, 1979
- Nevetés: egyik legfontosabb nonverbális jelenség
- Fordulószerkezethez/váltáshoz kapcsolód(hat)
- Háttércsatorna-jelzés:

„Olyan eszközök, amelyekkel az a beszélőpartner, akinél nincs éppen a beszédjog, rövid jelzéseket adhat, mint pl. „ühüm” vagy „aha”, anélkül, hogy ezzel átvinné a beszélőtől a szót”
(Yngve 1970: 568)

- A nonverbális háttércsatorna-jelzések között a nevetés és mosoly a legfontosabbak között van (vö. Neuberger–Beke 2013)
- Nevetés: lehet a fordulóátvétel eszköze, vagy a hallgatói figyelem, egyetértés jelzése
(Duncan 1972,1973, Duncan és Fiske 1985, Xudong 2011)

→ nemcsak háttércsatornaként, hanem az aktuális beszélőnél is

2. Kontextus és kontextualizáció

- **Kontextus:** nem külső, adott tényezőkből ered, hanem a résztvevők teremtik meg
Gumperz 1982, Schiffrin 1994, Coates 2007, Tátrai 2011
- A jelentések létrehozása során kontextusokat vagy értelmezési kereteket hoznak létre, amelyekben az értelmezés történik
- **„kontextualizációs „utasításokat”** adnak egymásnak
- „mindenféle verbális jelzés, amely arra szolgál, hogy megteremtse a kontextuális alapot az adott szituáció értelmezésére”
pl. kódváltás, kiejtés, prozódiai jellemzők (intonáció, hangsúly), más szupraszegm. jelz.

„A kontextualizációs utasítások intrinzikusan orális formájúak. Mivel egyetlen megnyilatkozást sem lehet nélkülük kimondani, ezért mindig jelen vannak egy beszélgetésben”

(Gumperz 2001 in Schiffrin-Tannen-Hamilton 314)

A kontextualizációs jelzéseken érthetünk intonációs jelzéseket, diskurzusjelölőket, de mindenféle grammatikai struktúrát és lexikai választást, mivel ezek mind az adott szituáció egy bizonyos szemlélési és feldolgozási módjait kódolják (Tomasello 1999, Langacker 2001: 151)

- A nevetés egyik legfontosabb funkciója a társalgásban a már említett játék-jelzésként való kontextualizáció, de kontext. szerepe lehet a beszélői szerepek, formáltság, vagy a beszélő nézőpontjának alakításában is

3. Közös figyelem és figyelemirányítás

- A nyelvhasználat = **jelentések közös, interszubjektív létrehozása** (Levinson 2006, Verschueren 1999)
- a nyelv „**közös figyelmi cselekvés**” („joint attentional activity”) (Tomasello 2003: 50)
lényege **a figyelem megosztása és irányítása** („shared attention”)
közös figyelmi keret kialakítása („joint attention frame”, Tomasello 2005: 25; Croft 2007, Levinson 2006a, 2006, Donald 1993, Langacker 2001: 144)
- Kontextualizáció: „the process through which participants in a conversation **“foreground or make relevant certain aspects** of background knowledge and underplay others” (Gumperz 1982: 131)
- A beszélők a kontextus kiépítése során különféle módon jelezhetik saját nézőpontjukat és értékelésüket az adott szituációhoz vagy egyes megnyilatkozásokhoz:
szubjektívizáció = az aktuális beszélő saját (értelmezői és értékelői) attitűdjének megjelenítése
perspektívizáció = a beszélő olyan perspektívát hoz létre, amelyben kifejezi egy adott megnyilatkozással kapcsolatos reflexív viszonyulását és distanciálódását (Tátrai 2011)
- A nevetés és a humor funkciói között a szubjektívizáció és a perspektívizáció is lényeges
(O’Connell–Kowall 2004 is)

Elemzések és szempontok

- **Tauzin–Csík–Tiszóczy (2005):** 1. Látható ok nélküli nevetés - társas/ interakc. szemp.
2. Interakció-szabályozó nevetések
3. Konfliktusszabályozó nevetések
4. Nem-szándékos humor által kiváltott /5. Szándékos humor által k.n.
6. Környezetben történt humoros eseményre való reagálás
- **Holmes (2006), Holmes és Marra (2002) (humorral együtt):** - társas szempontok
- támogatás és agresszió („broadly supportive” és „broadly contestive”)
- összedolgozás, kollaborativitás mértéke
- egyéni identitás; társas viszonyok; gender- viszonyok alakítása
- **Günther (2002):** 1. csatlakozó/barátkozó nevetés - társas funkció, diskurzussal való kapcs.
2. kontextualizáló nevetés;
3. ellenkező/kihívó nevetés,
4. reflexív nevetés; 5. heterogén nevetés; 6. be nem sorolható esetek
- **Foot (1977):** 1. humoros nevetés, 2. társas-szociális nevetés, 3. ignoráló nevetés, 4. kikerülő nevetés,
5. bocsánatkérő nevetés, 6. szorongásos nevetés, 7. gúnyolódó nevetés
8. örömből fakadó nevetés, ++ feszültségoldó nevetés (Glenn 2003)

→ Itt: a.) társas funkció   b.) diskurzusfeldolgozás   c.) fordulószerkezethez kapcs. nevetések

I. Társas funkciójú nevetések – humorral vagy anélkül

- közvetlenül a társas viszonyok kezeléséhez kapcsolódnak (ún. „szociális” nevetés)
- humoros megnyilatkozás kíséretében vagy anélkül (nincsen humoros szövegbeli előzmény, nem humoros megnyilatkozásra vagy eseményre reagál)
  - néha nevetés hozza létre
- affiliatív (barátságossági), vagyis közelséget növelő vagy kifejező nevetések
- agresszív: fölényt vagy gúnyt kifejező, a felek közötti távolságot növelő nevetések
- a beszélői én prezentálásának része (figyelemfelkeltés, derű, humorosság)

Affiliatív nevetés

(1.) Telefonbeszélgetés:

Barátnő 1: Szia!

Barátnő 2: Szia, én vagyok!

Barátnő 1: **(örömmel nevet) Igen, tudom.**

(2) Barátnő 1.: Hú de jó lett a hajad! Ez a szín nagyon jól áll neked. Ez a vöröses a te színed.

Barátnő 2: **(nevet) Köszönöm, aranyos vagy.**

Támogató nevetés mint háttércsatorna-jelzés

(3) Kontextus: barátságos beszélgetés

Nő: S kénytelen vagyok, ha hajnalba kell kelnem, akkor is **(nevetve) „bedobni a kávé”** s akkor az egy kicsit feldob

Barátnő: igen, igen ...

Nő: mire elérek a buszhoz, addigra már mindig úgy mondom, hogy **„magamhoz tértem” (nevet)**

Nő2: **(nevet) Igen. Igen. Igen**

(BUSZI II. 7314)

Nevetés és kontextusteremtés

(4) Kontextus: Barátok tévénézés előtt viccelődnek azon, hogy a házigazda nem tudja bekapcsolni a nézendő filmet

Háziasszony: Megmondom őszintén, én bizony még nem tudom kezelni a médiakomplexumunkat... **haha (nevet)** Tévé, vincseszter, dévédé, a filmfelvevő, húsz távirányító... nekem ez magas.

Barát (**vicces hangon**): De úgy látom Zoli sem egészen ura még a helyzetnek!

Zoli: **höhöhö (nevet, miközben a távirányító gombjait nyomkodja)** De, de, mindjárt megvan!

A nevetés maga teremti meg azt a kontextust, amelyben egyes kijelentések humorosnak/viccesnek értelmeződnek.

Negatív / agresszív nevetés

(5) Kontextus: Fiatalabb fiú az étkezőasztal mellett elhaladva mintegy véletlenül meglöki a bátyját, aki így kiönti a vizet, amit éppen ivott.

Kisfiú (*gúnyosan nevet*): **Hehehe!**

Báty (*felháborodva*) : Rohadt szemét!

Humorra, viccre reflektálva

- (6) Anya (*a gyerekekhez a konyhában*): Várjál, jövök, segédkezek.
Apuka: **Adsz neki segéd kezet?** **vicc**
(Mindannyian együtt): **Haha (*nevetnek*)** **csoportk.**
Anya (*vicces hangon*): Jaj de gyenge volt...
- (7) Báty (öccsének): Ádám, tudod mi a különbség közted és egy állat között?
Öcs: Nem. Mi? **vicc**
Báty: **Semmi. Hahaha! (*gúnyosan nevet*)** **agresszió**

II. Figyelemirányítás, kiemelés

Saját beszédre vonatkozóan; nem komikum, hanem új keretet, kiemelést teremt

(8) Lány: és akkor bejött a törékeny kis hölgy helyett egy kétméteres birkózónő, egy **hehe (nevet) brünhilda...**

(9) Nő: Ööö következetesen nem tegezem vissza. Tehát én nem **haha (nevet) nem „veszem a lapot”**. Nem. (BUSZI 7330)

Kiemelés + eltávolítás

- (10) Anya: ... ha nem lesz jobban akkor azonnal menjünk a kórházba.
Barátnő: Úristen... És akkor hogy adtátok be?
Anya: És akkor **höhöhö (nevet)** illet intéztem el telefonon, valahogy így föl... valahogy így magához rángattam valahogy és így beletömtem pár kortyot a szájába így teából, és akkor a kisbaba így rámászott és így **mászált rajta hehe (kínosan nevet)** és akkor Marika így elkezdett üvölni, így magához tért a halálból így visszatért hogy „*menj innen!*”

fájdalmas, kínos, intim események

- (11) Nő: Igen de tulajdonképpen én ö **ki vagyok tagadva höhh (nevet)**...

Perspektivizáció és távolítás

(12) Nő: Nekem ez **haha (nevet)**... a mai napig fájó pontom egyébként

(BUSZI II. 7330)

perspektivizáció: távolítás (én védelme)

(13) Nő: Hát ö... ez egy **ö haha [nevet]** nagyon régi történet, akkor **nagyon megijedtem**

(BUSZI II. 7314)

**kontextualizáció: vidám, oldott kontextus (a történet jó véget fog érni)
+ ÉN prezentálása (bátorság, oldottság, jó sztori mesélése)**

(14) Nő: Úgyhogy **énnekem egy élmény volt (nevet)**, hogy elvégezhettem

(BUSZI II. 7314)

szubjektivizáció

Védelem

(13)

Kérdező: Namost pedig ööö ... ööö ... kérdezek tőled egy ö egy érdekeset. [*felmutat egy irodai eszközt*] Ez mi?

Diák: **Höhh [*nevet*]**

Kérdező: (hosszú csönd)

Diák: (*nevetve*) Nem tudom.

BUSZI II. 7515.

- **kínos nevetés; pszichés feszültség oldása**
  - **saját arcot romboló megnyilatkozás kerülése**
  - **szoros pár második fele, elvárt válasz pótlása**
- a beszélő nem tud megfelelő választ adni, ennek elmaradása azonban sértő, homlokzatromboló lenne

továbbvezet a társalgás szerkezeti szerveződéséhez és az interakció-szabályozáshoz

III. A társalgás szerkezete és a nevetés

(14)

Barátnő 1: Aha... (szörnyülködve). Nekünk is volt ilyen tudod amikor elájult a kertben.

Barátnő 2.: Igen,

Barátnő 1: **ahaha (nevet)** (kezdeményező jelleggel, szóátvételi szándékkal)

Barátnő 2 (beszél tovább, nem adja át a szót): de itt az volt a rossz hogy itt nem is ájulás volt hanem ilyen... ilyen láttam hogy így így...

Szóátvételi szándék jelzése

(15) Barátnő 1: Szóval az első körben nem lettünk kirúgva, hanem megmondták, hogy azok között vagyunk, akik maradnak. A munkatársam azt mondta utána, na a kivégzések első körét túléltük... **haha (nevet)** a kivégzés első körét a legfontosabb túlélni.

Barátnő 2: **hahaha (nevet)**

Barátnő 1: **hahaha (nevet) hát nem?**

Barátnő 2: **hahaha (nevet) ez jó**

Szoros párt is alkothat

Kontextualizáció + támogatás, kooperáció + önálló fordulók /szekvencia is

Elvárt válasz elmaradása

(16)

Kihallgatásvezető: Mely ügyfelek esetében és pontosan hogyan használták fel ezeket az utalásokat?

(Megmozdul a kilincs az ajtón, mintha be akarna jönni valaki. A vádlott és az ügyvédje viccelődni kezdenek ezen és az ajtó feliratán, számozásán.

Vádlott: Olyan, mintha mínusz egyes lenne... haha **(nevet, ügyészre néz)**

Ügyvédje: **Haha (nevet)**

Kihallgatásvezető **(nem nevet, komoly hangon, helyreutasítóan): A nevéet várom az ügyfeleknek.**

(Hámori 2006)

kontextualizációs utasítás + visszautasítása = szerepviszonyok és a helyzet definiálása

A hiány is kontext. utasítás

Összegzés és kitekintés

- számos funkció: támogatás, barátságosság, agresszió, megalázás; kiemelés, távolítás, perspektivizáció, szubjektivizáció; kontextualizáció: derű, humor; szerepviszonyok
- összefonódhatnak, további árnyalatok is
- további kutatási irányok és kérdések:
pl. nevetéstípusok, gyakoriság, beszédalkalmazkodás, kulturális különbségek, életkori változások

Köszönöm a figyelmet!

Szakirodalom:

- Attardo, Salvatore (1994). *Linguistic theories of Humour*. Mouton. Berlin – New York.
- Bateson, Gregory (1953). The position of humor in human communication. In: von Foerster, H. (Ed.). *Cybernetics, Ninth Conference*.
- Beke András–Neuberger Tilda (2013). [Automatic Laughter Detection in Hungarian Spontaneous Speech Using GMM-ANN hybrid method](#). In: Petersen, Jan Jan Heegard – Henrichsen, Peter Juel (eds.): *New Perspectives on Speech in Action. Proceedings of the 2nd SJUSK Conference on Contemporary Speech Habits*. Samfundslitteratur Press.
- Coates, Jennifer (2007). Talk in a play frame: More on laughter and intimacy. *Journal of Pragmatics* 39 (2007). 29–49.
- Duncan, Jr., Starkey (1973). Toward a grammar for dyadic conversation. *Semiotica* 9(1): 29–46.
- Glenn, Phillip (2003). *Laughter in Interaction*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Günther, Ulrike (2002). *What's in a laugh? Humour, jokes and laughter in the conversational corpus of the BNC*. Inaugural Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Philosophischen Fakultäten der Albert-Ludwigs-Universität zu Freiburg.
- Gumperz, John (1982). *Discourse Strategies*. Cambridge. Cambridge University Press.
- Hámori Ágnes (2006). Dominancia és barátságosság a Kulcsár-kihallgatáson. *Magyar Nyelvőr* 130: 129–165.
- Holmes, Janet (2006). Sharing a laugh: Pragmatic aspects of humor and gender in the workplace. *J. of Pragmatics*, 38(1): 26–50.
- Holmes, Janet–Marra, Meredith (2002). Having a laugh at work: how humour contributes to workplace culture. *Journal of Pragmatics*, 34(12): 1683–1710.
- Holt, Elizabeth (2013). Conversation analysis and laughter. In: *The Encyclopedia of Applied Linguistics* (Carol A. Chapelle, ed.), Oxford, U.K., Wiley-Blackwell, pp. 1033-1038.
- Jefferson, Gail–Sacks, Harvey–Schegloff, Emanuel (1977). Notes on laughter in the pursuit of intimacy. In: Graham Button and John R.E. Lee (Eds.) *Talk and social Organisation*. Clevedon: Multilingual Matters (pp.152–205).
- Jefferson, Gail (1979). [A technique for inviting laughter and its subsequent acceptance/declination](#). In G. Psathas (Ed.) *Everyday language: Studies in ethnomethodology* (pp.79-96). New York, NY: Irvington Publishers.
- Neuberger Tilda (2012). Nonverbális hangjelenségek a spontán beszédben. In: Gósy Mária (szerk.) *Beszéd, adatbázis, kutatások*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 215–235.
- Norrick, Neal R.–Chiaro, Delia (2009). *Humor in Interaction*. John Benjamins. Amsterdam– Philadelphia.
- O'Connell, Daniel C.–Kowal, Sabine (2004). Hillary Clinton's laughter in media interviews *Pragmatics* 14:4. 463-478.
- Priego-Valverde, Beatrice (2009). [Failed humor in conversation: A double voicing analysis](#) In: Norrick–Chiaro (2009). 165–184.
- Raskin, Victor (1985). *Semantic Mechanism of Humour*. Dordrecht – Boston – Lancaster. D. Reidel
- Séra István (1980): *A nevetés és a humor pszichológiája*. Akadémiai, Budapest
- Schiffrin, Deborah (1994). *Approaches to Discourse*. Oxford. Blackwell.
- Tauzin Tibor Miklós–Csík Andor–Tiszóczy Enikő (2005). A mosoly és a nevetés szociális szerepe. *Studia Caroliensia* 2005/1. 131–47.
- Tátrai Szilárd (2011). *Bevezetés a pragmatikába*. Tinta Kiadó. Budapest.
- Tisljar Roland 2011: A humor szerepe és szerveződése a társas kapcsolatokban. *Evolúciós modellek tesztelése*. Pécs. PTE.
- Todt, Dietmar–Vettin, Julia (2005). Human Laughter, Social Play, and Play Vocalizations of Non-Human Primates: An Evolutionary Approach. *Behavior* 2005/2.217–240.
- Yngve, V. H. (1970). On getting a word in edgewise. In *Papers from the Sixth Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society* (pp. 567–78). Chicago, IL: Chicago Linguistic Society.
- Deng, Xudong (2009): Listener Response. In: Sigurd D'hont, Han-Öle Östman, Jef Verschueren (2009): *The Pragmatics of Interaction*. John Benjamins. Amsterdam – Philadelphia.